Fjárlagafrumvarp fyrir árið 2014

Ríkisfjármálaáætlun 2014-2017

1. október 2013

2014

1.
Staða ríkissjóðs

2014

Hallarekstur 2013

Halli ríkissjóðs á yfirstandandi ári stefnir í **31,1 mia.kr.** Gert var ráð fyrir einungis **3,7 mia.kr.** halla í fjárlögum 2013.

Almennar efnahagsforsendur hafa breyst frá því fjárlög voru samþykkt.

Í framhaldi er tekjuáætlunin fyrir árið 2013 lægri en áætlað var. Jafnframt hafa komið fram veikleikar á útgjaldahlið.

2014

Hallarekstur 2013

- Lakari efnahaghorfur og minni umsvif í hagkerfinu (13,5 mia.kr.).
- Tekjur af eignasölu (4 mia.kr.) og arðgreiðslum (1 mia.kr.) skiluðu sér ekki.
- Veikleikar og ákvarðanir teknar um útgjöld eftir samþykkt fjárlaga (5 mia.kr.)
- Nýjar ákvarðanir á sumarþingi:
  - Tekjur af veiðigjöldum 3,2 mia.kr. lægri en áætlað var og virðisaukaskattur á gistiþjónustu er áfram í neðsta þrepi, 0,5 mia.kr.
  - Ný lög um aukin bótaréttindi örorku- og ellilífeyrisþega (1 mia.kr.).

Árið 2014 að óbreyttu

- Án aðgerða í ríkisfjármálum hefði stefnt í um 27 mia.kr. halla árið 2014.
  - Samtals um **25 mia.kr.** hækkun útgjalda frá fjárlögum 2013 vegna skuldbindinga t.d. í tengslum við almannatryggingar og sjúkratryggingar, verkefna í fjárfestingaáætlun fjárlaga 2013, framkvæmdir á Bakka o.fl.
  - Ýmsir veikleikar á tekjuhlið 2013 hafa áhrif á tekjuhorfur 2014.
- Útlit fyrir viðvarandi halla út kjörtímabilið ef ekki verður gripið til viðeigandi ráðstafana.

2014

Skuldir eru of háar

- Skuldaaukning vegna hallarekstrar síðustu ára verður nærri **400 mia.kr.** í lok árs 2013.
- Samanlagðar skuldir ríkissjóðs í lok árs 2013 verða um **1.500 mia.kr.** eða um 85% af VLF.

2014

Skuldir eru of háar

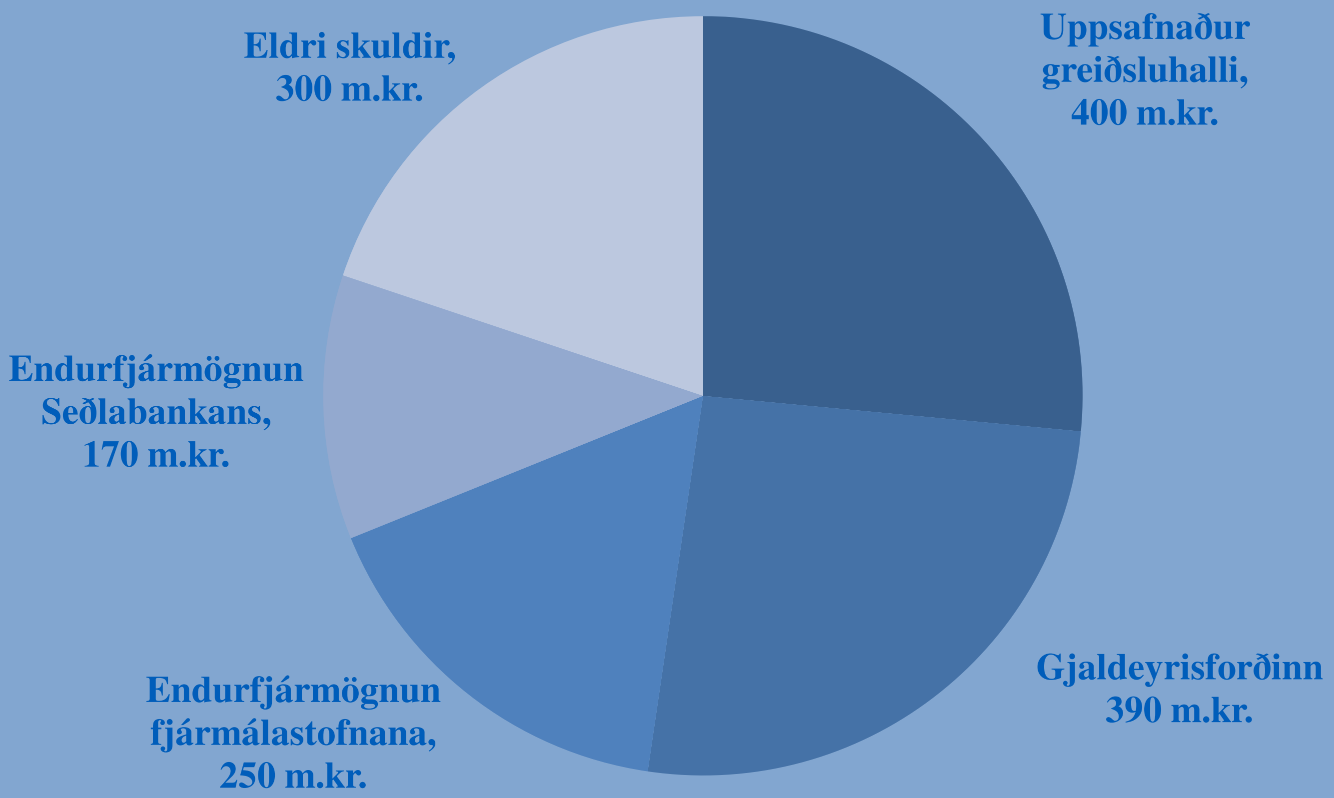

2014

Vaxtakostnaður er of hár

- Í fjárlögum 2013 voru vaxtagjöld áætluð um **85 mia.kr.**
- Frá 2010 höfum við greitt **50 mia.kr.** í vexti af lánum sem voru tekin til að endurfjármagna viðskiptabankanna (**11,3 mia.kr.** 2014).
- Halli undanfarinna ára hefur verið fjármagnaður með innlendri skuldabréfa-útgáfu og eru vaxtagjöld hátt í **30 mia.kr.** árlega vegna þessa.

2014

Miklar óbeinar skuldbindingar

- Samhliða áætlun um niðurgreiðslu skulda þarf að útfæra áætlun um hvernig mæta skuli um **390 mia.kr.** skuldbindingum vegna lífeyrissjóða ríkisstarfsmanna.
- B-deildirnar stefna að óbreyttu í þrot árið 2026 og þyrftu þá allt að **33 mia.kr.** árlega þegar allt er talið.
- Ríkisábyrgðir vegna ÍLS nema 940 mia.kr.
    - Ríkissjóður hefur lagt ÍLS til 46 mia.kr. frá árinu 2009.

2014

Óviðunandi staða

2014

- Stöðvun skuldasöfnunar og jöfnuður í ríkisfjármálum er forsenda viðspyrnu.
- Skuldsettur ríkissjóður þolir engin áföll og hefur litla burði til að grípa til örvandi aðgerða ef á þarf að halda.
- Í upphafi efnahagskreppunnar 2008 skipti hagstæð skuldastaða ríkissjóðs höfuðmáli.
- Huga þarf að sölu eigna til að lækka skuldir.

2.
Jafnvægi í ríkisfjármálum

2014

Jafnvægi í ríkisfjármálum

- Markmið fjárlagafrumvarpsins 2014 er að ná jafnvægi í ríkisfjármálum og stöðva skuldasöfnun ríkissjóðs.
  - Grípa til nauðsynlegra aðhaldsráðstafana.
  - Breikka skattstofna og lækka skatta.
  - Auka ráðstöfunartekjur heimila.
  - Örva atvinnulífið til aukinna umsvifa.

2014

Aðhaldsráðstafanir

- Veltutengt aðhald ráðuneyta **3,6 mia.kr.** á árinu 2014 - 0,8% af veltu fjárlaga 2013.
- Sértækar aðhaldsaðgerðir **2,6 mia.kr.**
- Fallið frá nýlegum eða óhöfnum verkefnum **5,8 mia.kr.**
- Samanlagt **12 mia.kr.** lækkun útgjalda á árinu 2014.

2014

Aðhaldsráðstafanir

Í milljónum króna	Lækkun m.kr	Heildar-velta	Lækkun %
Samtals veltut. aðhaldsráðstafanir	-3.583	477.389	-0,8%
Sértækar aðhaldsaðgerðir	-2.595	477.389	-0,5%
Fallið frá nýlegum verkefnum	-5.790	477.389	-1,2%
Samtals	**-11.968**	**477.389**	**-2,5%**

2014

Skattstofnar breikkaðir

- **Bankaskattur** hækkaður úr 0,041% í 0,145%.
- Áætlaðar tekjur á árinu 2014 eru **14,2 mia.kr.** (hækkar úr 1,1 mia.kr. 2013).
  - Þar af **11,3 mia.kr.** vegna **breikkunar skattstofnsins** sem frá og með áramótum **tekur einnig til fjármálafyrirtækja í slitameðferð.**

2014

Skattar á fjármálafyrirtæki

- Almennur fjársýsluskattur lækkaður úr 6,75% í 4,5%. Tekjuáhrif á ríkissjóð til lækkunar um **1,1 mia.kr.**
- Nettóáhrif af breytingum á sköttum á fjármálafyrirtæki eru jákvæð um **13,2 mia.kr.**
- Tilfærsla á skattbyrði frá minni fjármálafyrirtækjum til stærri.

2014

Endurskoðun skattkerfis

- Farið verður í **endurskoðun á virðisaukaskattskerfinu** með það að markmiði að draga úr bili milli skattþrepa, fækka undanþágum og auka skilvirkni.
    - Áhersla lögð á samráð í undirbúningi.
    - Vörugjöld endurskoðuð.
- Úttekt á **skattumhverfi einstaklinga.**
    - Áhersla á einföldun og aukið gegnsæi.

2014

Ráðstöfunartekjur heimilanna

- Skatthlutfallið í miðþrepi tekjuskattsins lækkað um **0,8%**, úr 25,8% í 25%
- Hækkun vaxta- og barnabóta framlengd.
- Frítekjumark barna hækkað úr 104.745 kr. í 180.000 kr.
- Endurgreiðslur virðisaukaskatts vegna íbúðarhúsnæðis - Allir vinna átakið framlengt.

2014

Bleyjur og hærri greiðslur í fæðingarorlofi

- Einnota bleyjur færðar niður úr 25,5% í 7% þrep virðisaukaskatts.
  - Ætti að lækka verð á bleyjum um 14-15% og eykur ráðstöfunartekjur barnafjölskyldna um nokkur þúsund á mánuði.
- Launaþak í fæðingarorlofi hækkað um 20.000 kr. í 370.000 kr. og verðlagshækkun á lágmarksgreiðslum.
  - Fallið frá lengingu fæðingarorlofs.

2014

Vaxtatekjur og stimpilgjöld

- Frítekjumark fjármagnstekjuskatts vegna vaxtatekna einstaklinga hækkað úr **100.000 kr.** í **125.000** kr.
  - Aðgerðin felur í sér að heimilin halda eftir **200 m.kr.** á ári.
- Stimpilgjöld af lánsskjölum felld niður.
  - Greiðir fyrir endurfjármögnun.
  - Ný heildarlög.

2014

Jákvæð áhrif á kaupmátt

- Samanlagt gætu breytingar á tekjuskatti einstaklinga, fjármagnstekjuskatti og virðisaukaskatti af bleyjum aukið kaupmátt ráðstöfunartekna um 0,5-0,6%.
- **Áhrif frumvarpsins í heild á kaupmátt ráðstöfunartekna eru til aukningar um 0,3%.**
  - Að teknu tilliti til verðlagsuppfærslu á krónutöluskatta og gjöld.

2014

Dregið úr skerðingum bótaþega

- Aukin framlög til elli- og örorkulífeyrisþega auk félagslegrar aðstoðar, **5 mia.kr.**
- Hærri útgjöld vegna fjölgunar bótaþega og verðbóta, **3,4 mia.kr.**
- **Samanlagt mesta útgjaldaaukning í einstökum málaflokki frumvarpsins.**

2014

Álögum létt af fyrirtækjum

- Tryggingagjald lækkað úr **7,34% í 7%.**
  - **0,1%** um áramót.
  - **0,1%** árið 2015.
  - **0,14%** árið 2016.
- Bein áhrif til lækkunar á útgjöldum fyrirtækja eru **3,8 mia.kr.** þegar breytingarnar eru komnar til framkvæmda að fullu.

2014

Áhrif skattbreytinga á fyrirtæki

- Skattar lækka á öll fyrirtæki nema stærri fjármálafyrirtæki.
- Jákvæð áhrif á gang efnahagslífsins, ekki síst hjá vinnuaflsfrekum atvinnugreinum.
- Skapar svigrúm til fjárfestinga og kjarabóta til lengri tíma litið.

2014

Aðrar ráðstafanir

- Skilmálar skuldabréfs sem gefið var út til styrkingar á eiginfjárstöðu Seðlabanka Íslands endurskoðaðir - vaxtagjöld lækka um **10,7 mia.kr.** frá forsendum fjárlaga 2013.
  - Eiginfjárstaða Seðlabankans er sterk og afkoman hefur verið jákvæð undanfarin ár.
- Stefnt er að því að leggja fram frumvarp til nýrra laga um opinber fjármál á næstunni.

2014

3.
Hallalaus fjárlög

2014

Afgangur af heildarjöfnuði 2014

- Gert ráð fyrir afgangi af heildarjöfnuði sem nemur **0,5 mia.kr.** árið 2014.
- Skuldir ríkissjóðs fara undir **80%** af vergri landsframleiðslu á næsta ári.
- Markmiðið að skuldir lækki áfram sem hlutfall af landsframleiðslu á kjörtímabilinu.

Frumtekjur og frumgjöld ríkissjóðs 2004-2014*

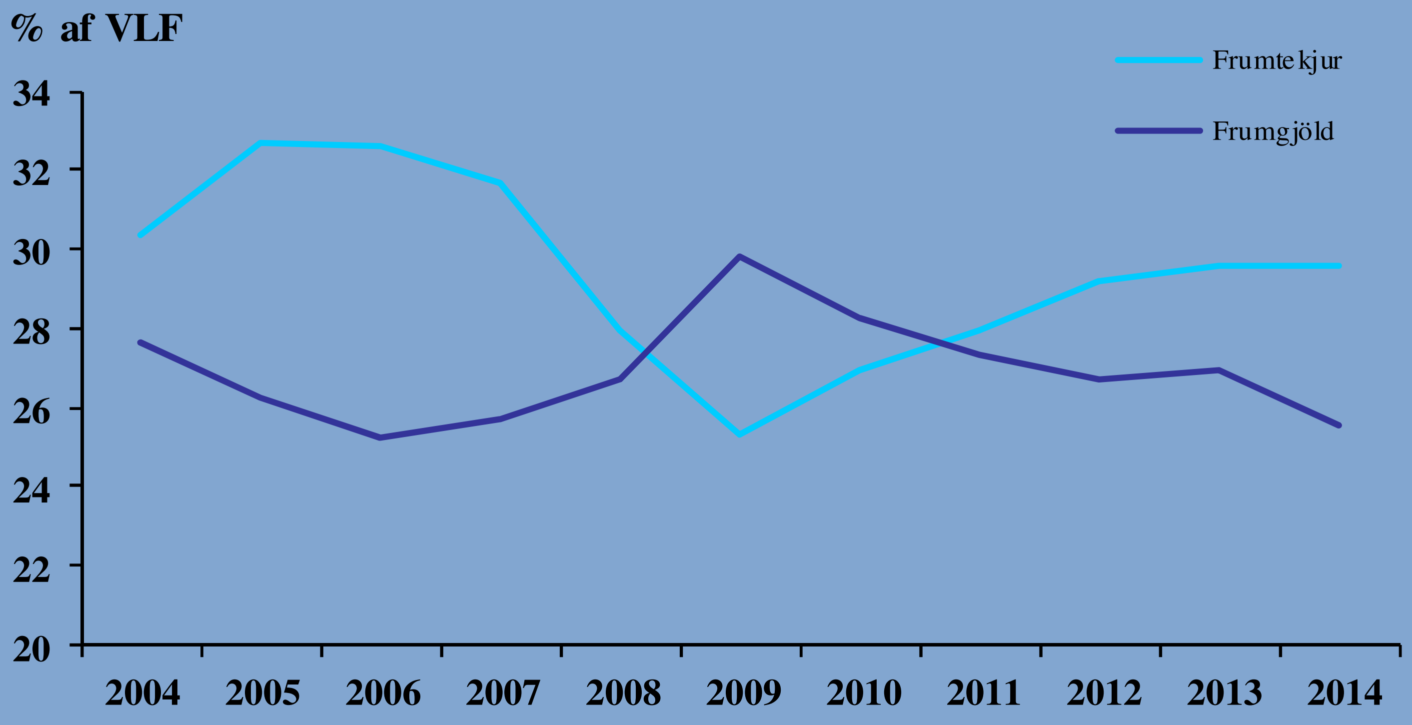

*** Án óreglulegra liða. Einnig hefur verið leiðrétt fyrir yfirfærslu málefna fatlaðra frá ríki til sveitarfélaga.**

2014

Heildarjöfnuður ríkissjóðs með og án óreglulegra liða 2010-2014*

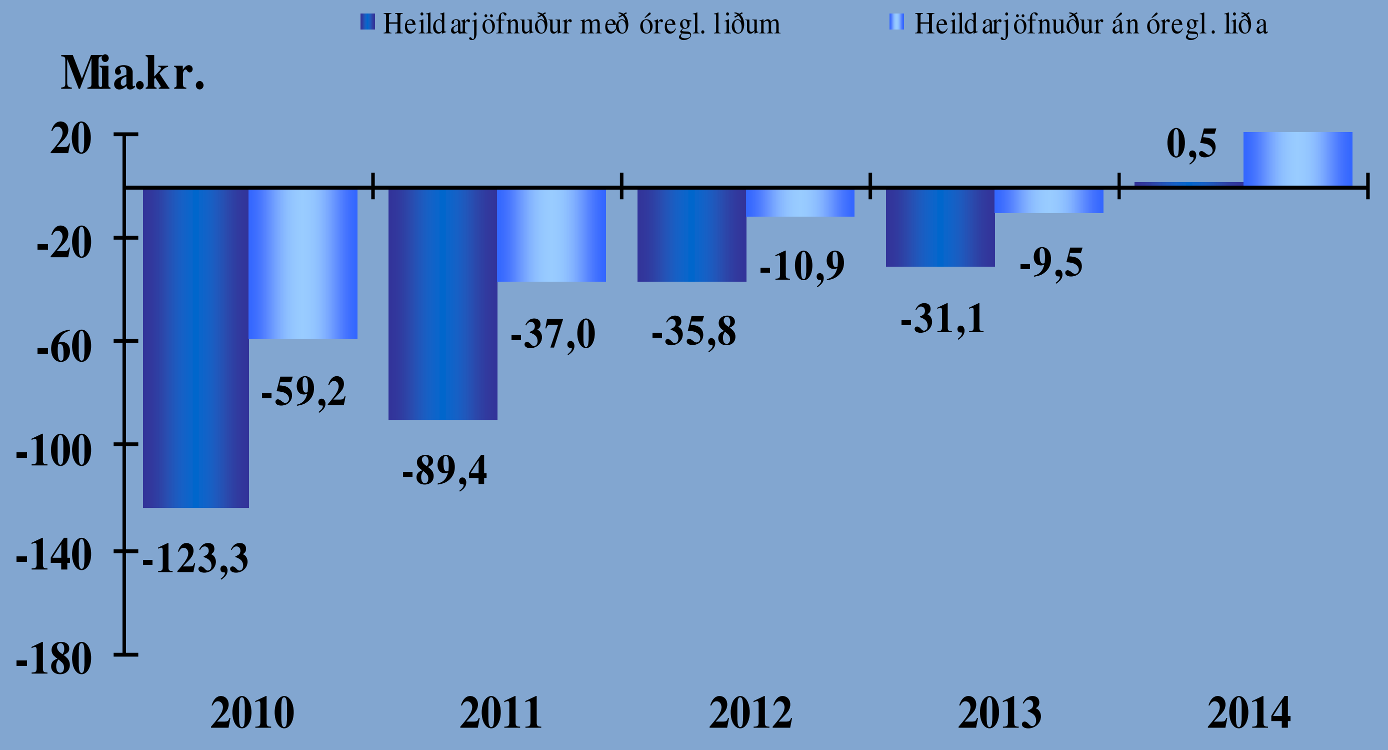

2014

* Leiðrétt fyrir yfirfærslu málefna fatlaðra frá ríki til sveitarfélaga

Afkoma ríkissjóðs 2004-2017*

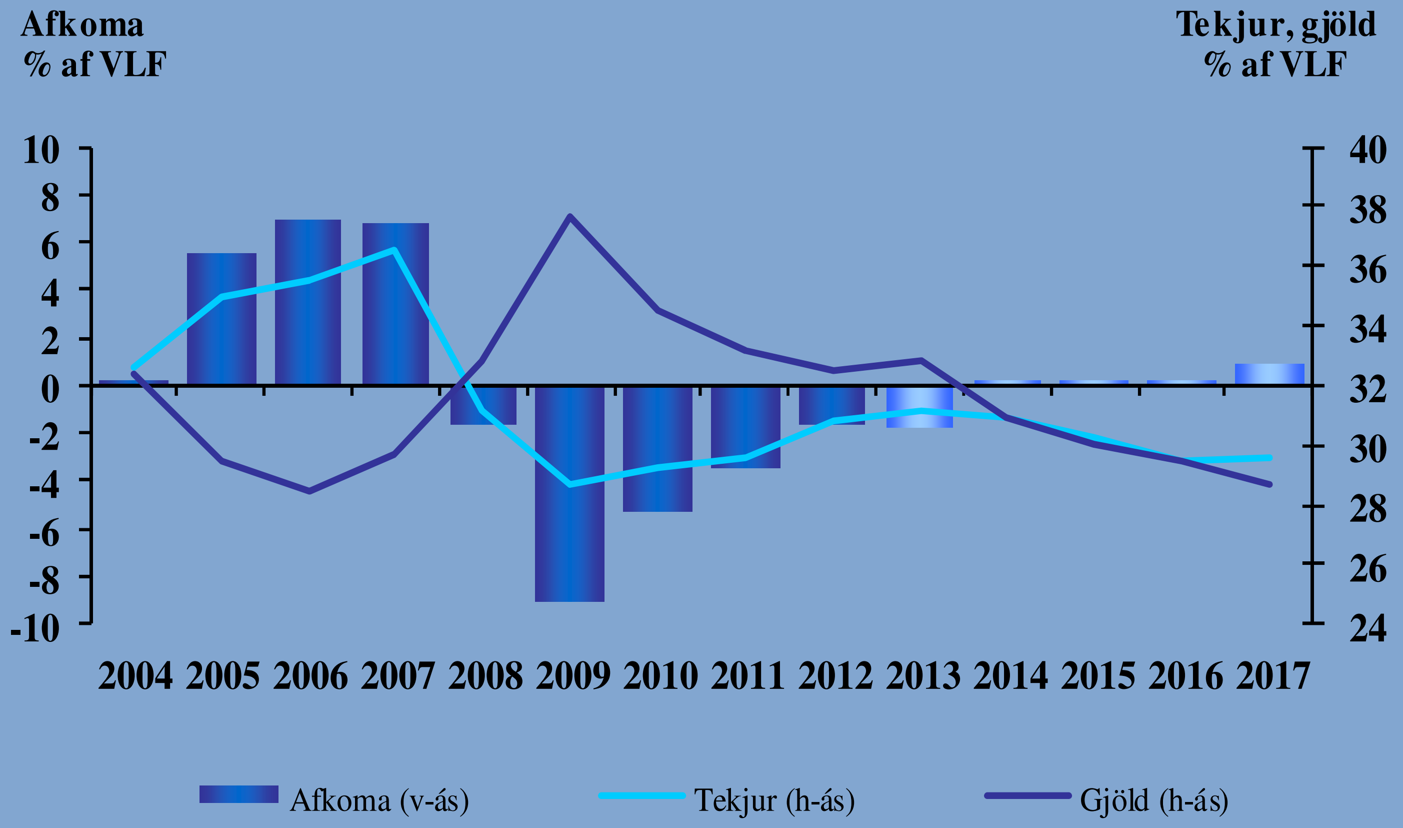

* Óreglulegir liðir undanskildir

2014

Niðurstaða

- Ríkissjóður verður hallalaus árið 2014 í fyrsta sinn í sex ár.
  - Markvissar aðhaldsaðgerðir.
  - Breiðari skattstofnar, bankaskattur hækkar.
  - Lækkun skatta á fólk og fyrirtæki.
  - Aukinn kaupmáttur ráðstöfunartekna.
  - Hærri bótagreiðslur lífeyrisþega.

2014

Vefsetur: fjarlog.is

Minnt er á að halda trúnað um fjárlagafrumvarpið þar til það hefur verið lagt fyrir Alþingi kl. 16

Fjárlagafrumvarpið og tengd gögn er að finna á fjárlagavefnum **fjarlog.is**

2014

I.
Efnahagshorfur

2014

Efnahagsforsendur frumvarpsins

- Hagvöxtur **2,7%**
- Verðlag hækkar um **3%**
- Atvinnuleysi **4,5%**
- Viðskiptajöfnuður **-3,5%** af VLF
- Kaupmáttur launa eykst um **2,6%**

Spá Hagstofu Íslands frá júní 2013

2014

Þróun krónunnar: GVT, EUR og USD

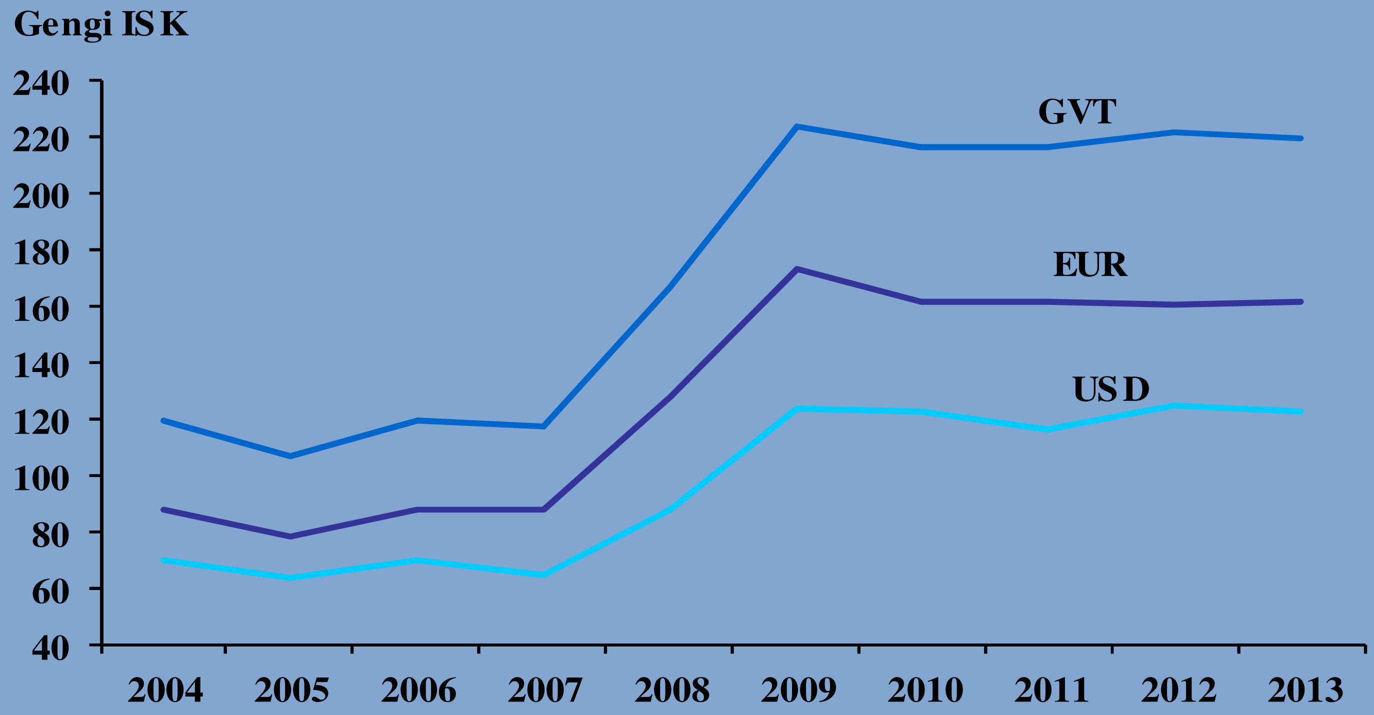

Meðalgengi áranna 2004-2013
Heimild: Seðlabanki Íslands

2014

Hagvöxtur

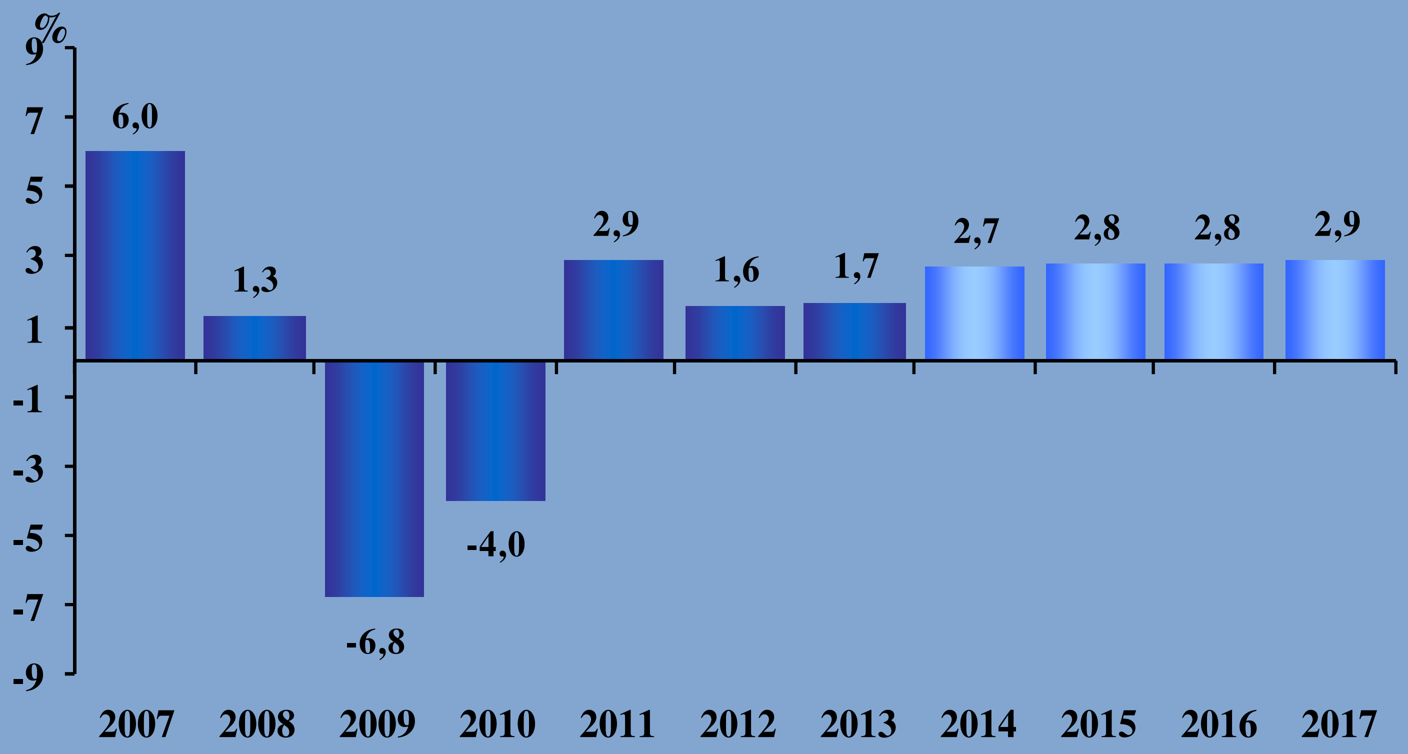

Heimild: Hagstofa Íslands

Kaupmáttur launa

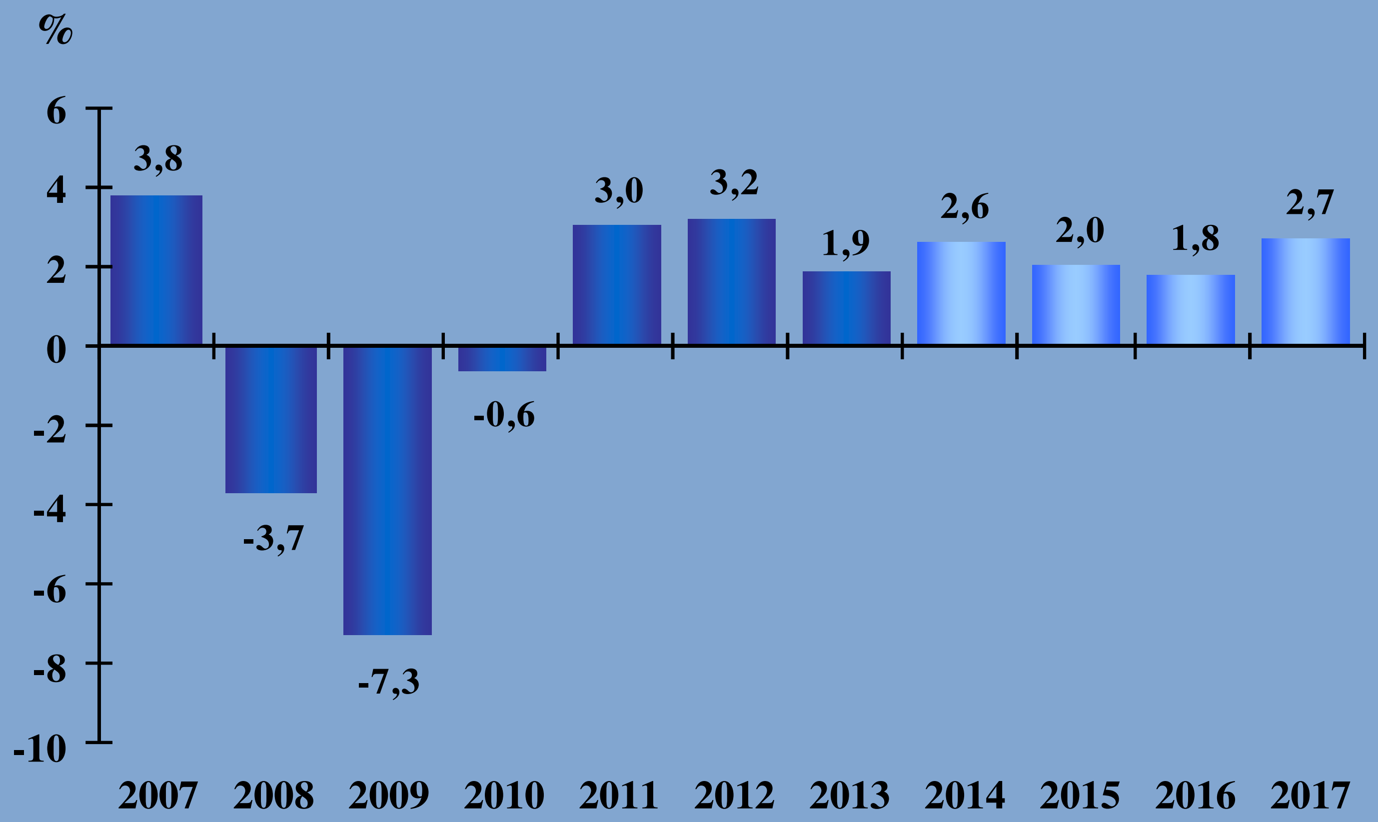

Heimild: Hagstofa Íslands

2014

Verðbólga

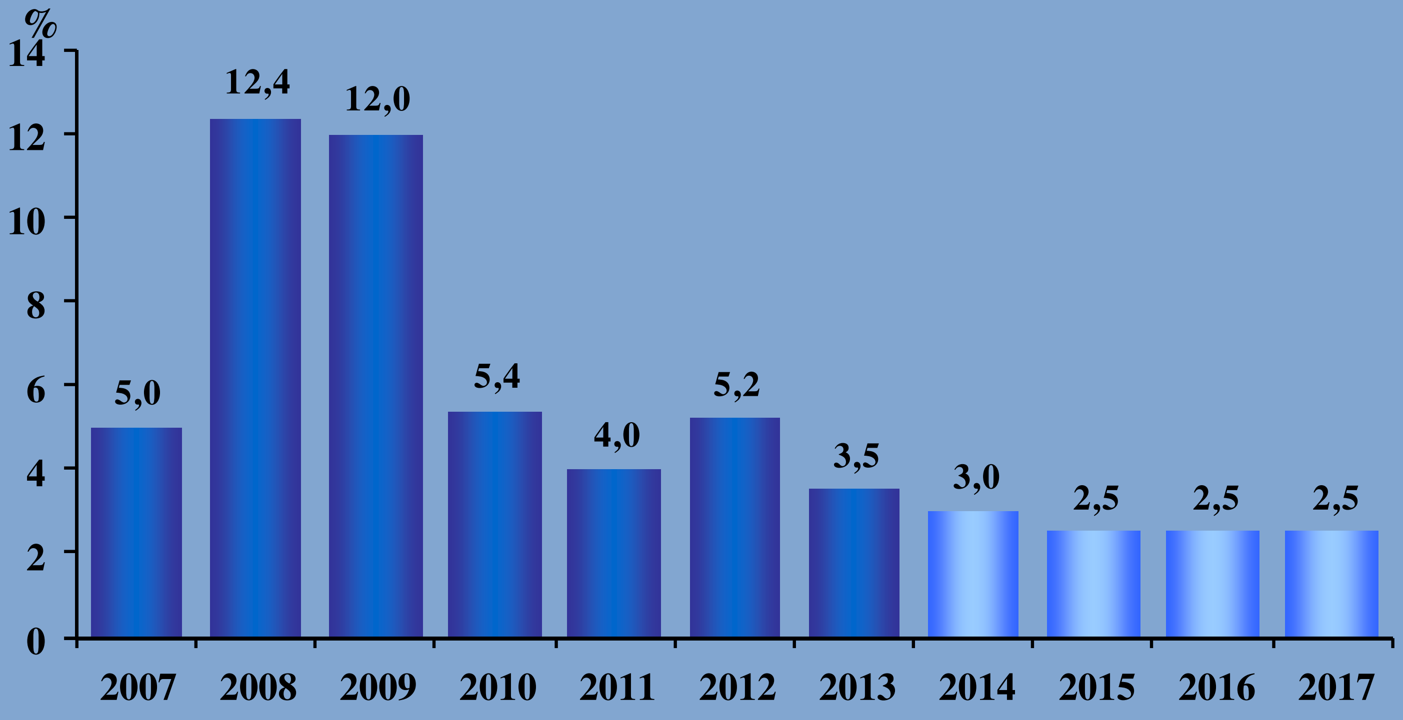

Heimild: Hagstofa Íslands

2014

Atvinnuleysi

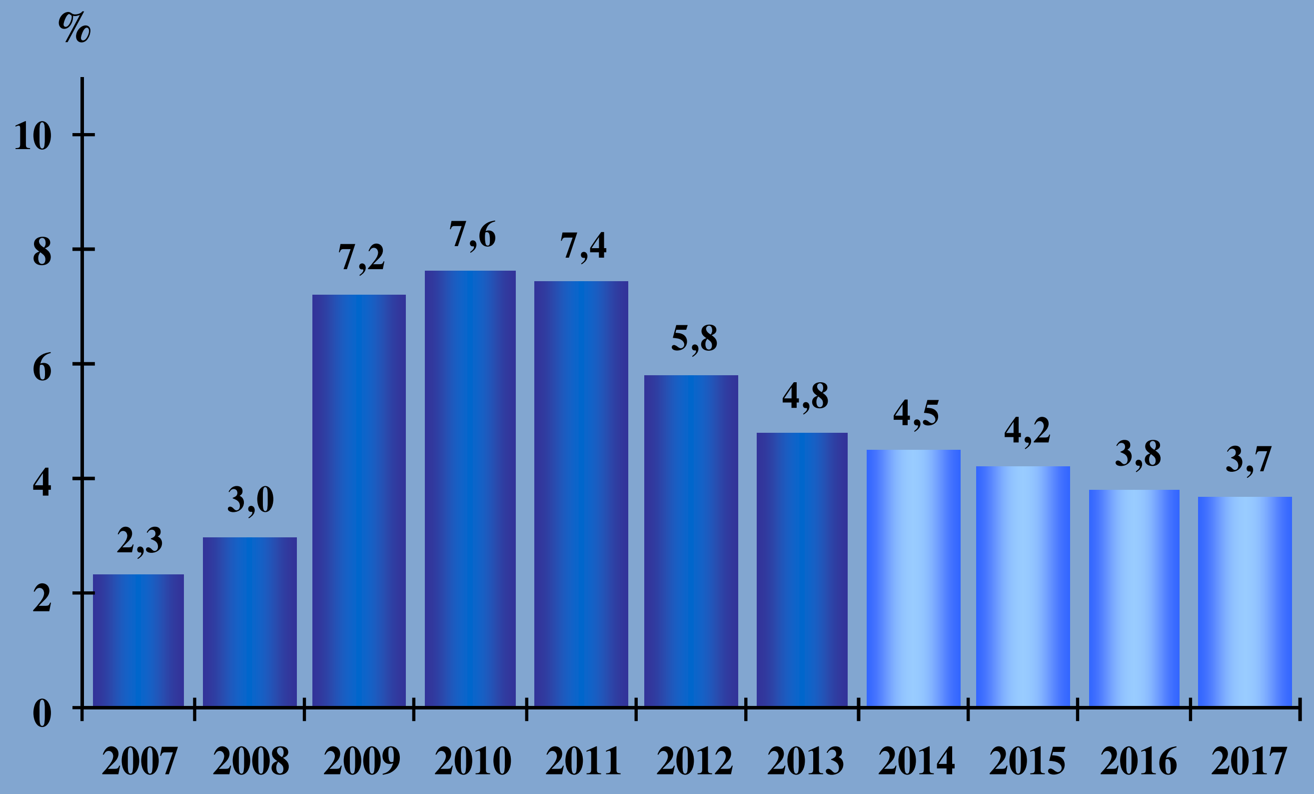

Heimild: Hagstofa Íslands

II.
Afkoman 2014

2014

Helstu niðurstöður fjárlagafrumvarps 2014

- Forsendur frumvarpsins gera ráð fyrir afgangi á heildarjöfnuði í fyrsta sinn síðan árið 2007.
- Áætlað er að **0,5 mia.kr.** afgangur verði á heildarjöfnuði árið 2014 samanborið við **31,1 mia.kr.** halla á heildarjöfnuði í áætlun ársins 2013.
- Séu óreglulegir liðir undanskildir er heildarjöfnuðurinn jákvæður sem nemur **21,6 mia.kr.**

2014

Helstu niðurstöður fjárlagafrumvarps 2014

- Gert er ráð fyrir að frumjöfnuður ríkissjóðs verði jákvæður um **55,9 mia.kr.**, sem er **4,3 mia.kr.** lækkun frá fjárlögum yfirstandandi árs.

- Handbært fé frá rekstri verður neikvætt um **10,6 mia.kr.** samanborið við **25,1 mia.kr.** í frjárlögum 2013.

2014

Frumjöfnuður ríkissjóðs með og án óreglulegra liða 2010-2014*

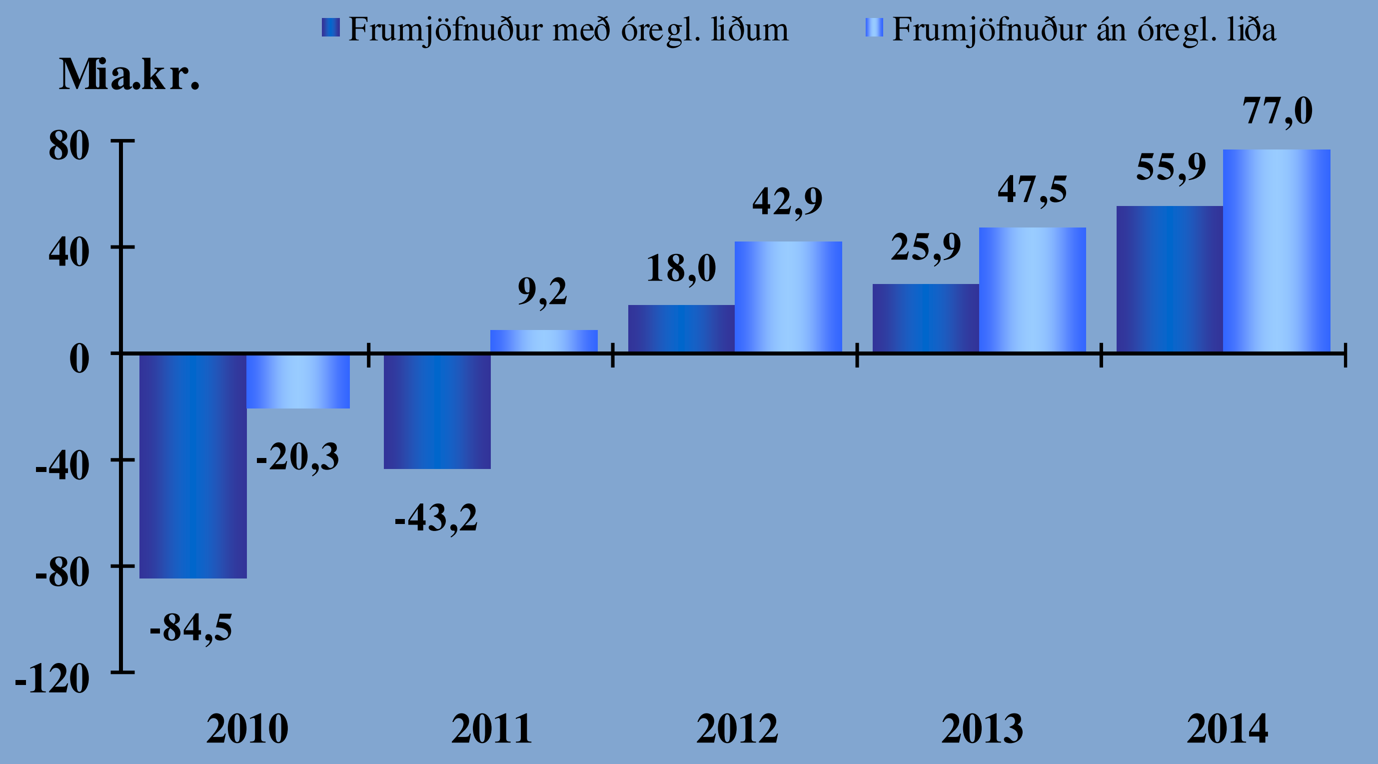

* Leiðrétt fyrir yfirfærslu málefna fatlaðra frá ríki til sveitarfélaga

2014

Heildar- og frumjöfnuður ríkissjóðs

Í milljörðum króna á verðlagi hvers árs	Reikningur 2012	Fjárlög 2013	Áætlun 2013	Frumvarp 2014
Tekjur	525,9	579,4	555,6	587,6
Gjöld	561,7	583,0	586,7	587,1
Heildarjöfnuður	-35,8	-3,6	-31,1	0,5
Heildarjöfnuður, hlutfall af VLF (%)	**-2,1**	**-0,2**	**-1,7**	**0,0**
Frumtekjur	504,1	558,6	535,5	567,1
Frumgjöld	486,1	498,4	509,6	511,1
Frumjöfnuður	18,0	60,2	25,9	55,9
Frumjöfnuður, hlutfall af VLF (%)	**1,1**	**3,4**	**1,5**	**2,9**

Heildarskuldir og hrein staða ríkissjóðs

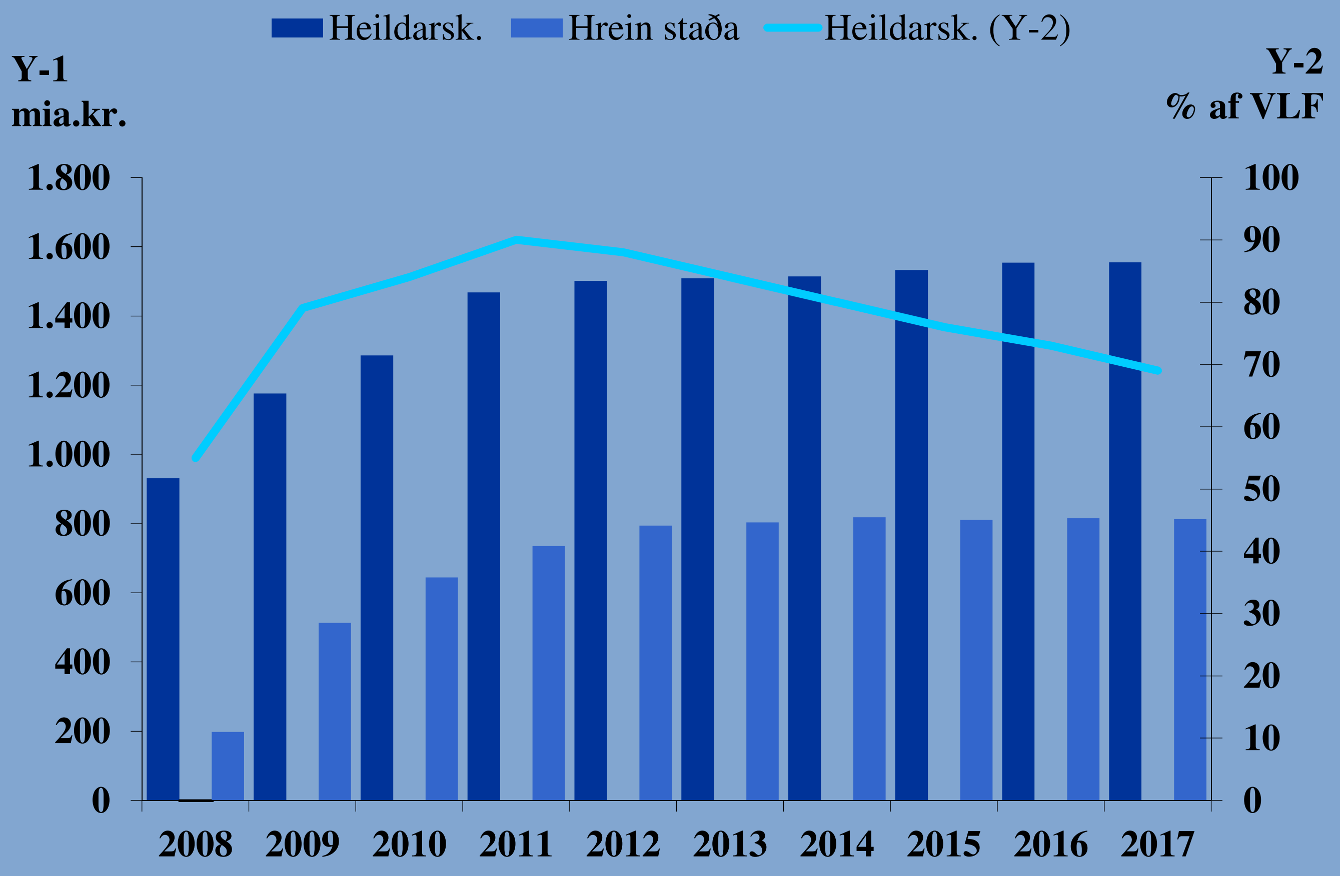

2014

III.
Gjaldahliðin 2014

2014

Helstu útgjaldabreytingar frá áætlun 2013

- Frumgjöld eru áætluð **511 mia.kr.** í frumvarpinu og hækka um **1,5 mia.kr.** frá áætlun 2013 m.v. verðlag hvers árs.
- Heildarútgjöld ríkissjóðs eru áætluð **587,1** mia.kr. og hækka um **0,4 mia.kr.** frá áætlun 2013.
- Að frátöldum launa-, gengis- og verðlags-hækkunum 2014 lækka frumútgjöld um **9,1 mia.kr.** frá áætlun 2013.

Aðhaldsráðstafanir 2014

- Alls er áætlað að veltutengd aðhaldsmarkmið skili **3,6 mia.kr.** lækkun útgjalda á árinu 2014.
- Til viðbótar er áætlað að sértækar aðhaldsaðgerðir muni lækka útgjöld um **2,6 mia.kr.** auk þess sem fallið er frá nýlegum eða óhöfnum verkefnum fyrir samtals **5,8 mia.kr.** Samanlagt er áætlað að ráðstafanir frumvarpsins skili **12 mia.kr.** lækkun útgjalda á árinu 2014.

2014

Aðhaldsaðgerðir eftir hagrænni skiptingu*

Í milljónum króna	Lækkun m.kr	Heildar-velta	Lækkun %
Rekstur	-3.128	220.144	-1,4%
Tilfærslur	-4.856	229.459	-2,1%
Viðhald og stofnkostnaður	-3.983	27.785	-14,3%
Samtals	**-11.968**	**477.389**	**-2,5%**

*** Breytingar frá veltu fjárlaga 2013 án vaxtagjalda og óreglulegra liða. Lækkun á viðhaldi og stofnkostnaði má helst rekja þess að fallið er frá nýlegum verkefnum sem flest falla undir fjárfestingaáætlun 2013 til 2015.**

Aðhaldsaðgerðir eftir málaflokkum*

Í milljónum króna	Lækkun m.kr	Heildar- velta	Lækkun %
Samgöngu-, efnhags- og atvinnumál	-637	88.958	-0,7%
Heilbrigðismál	-1.143	126.075	-0,9%
Almannatryggingar og velferðarmál	-334	127.750	-0,3%
Menntamál	-670	54.406	-1,2%
Æðsta stjórnsýsla	-395	32.356	-1,2%
Löggæsla, réttargæsla og öryggismál	-207	23.939	-0,9%
Menningar-, íþrótta- og trúmál	-162	17.833	-0,9%
Húsnæðis-, skipulags- og veitumál	-36	6.072	-0,6%
Samtals veltut. aðhaldsráðstafanir	**-3.583**	**477.389**	**-0,8%**
Sértækar aðhaldsaðgerðir	-2.595	477.389	-0,5%
Fallið frá nýlegum verkefnum	-5.790	477.389	-1,2%
Samtals	**-11.968**	**477.389**	**-2,5%**

*** Breytingar frá veltu fjárlaga 2013 án vaxtagjalda og óreglulegra liða**

Útgjaldabreytingar*

	Milljarðar kr.
Aðhaldsaðgerðir	-12,0
Breyttar útgjaldaskuldbindingar	14,1
Launa-, gengis- og verðlagsbr. 2014	10,6
Vaxtagjöld ríkissjóðs	-8,7
Samtals	**4,1**

*** Breytingar frá fjárlögum 2013**

2014

Heildarútgjöld fara lækkandi*

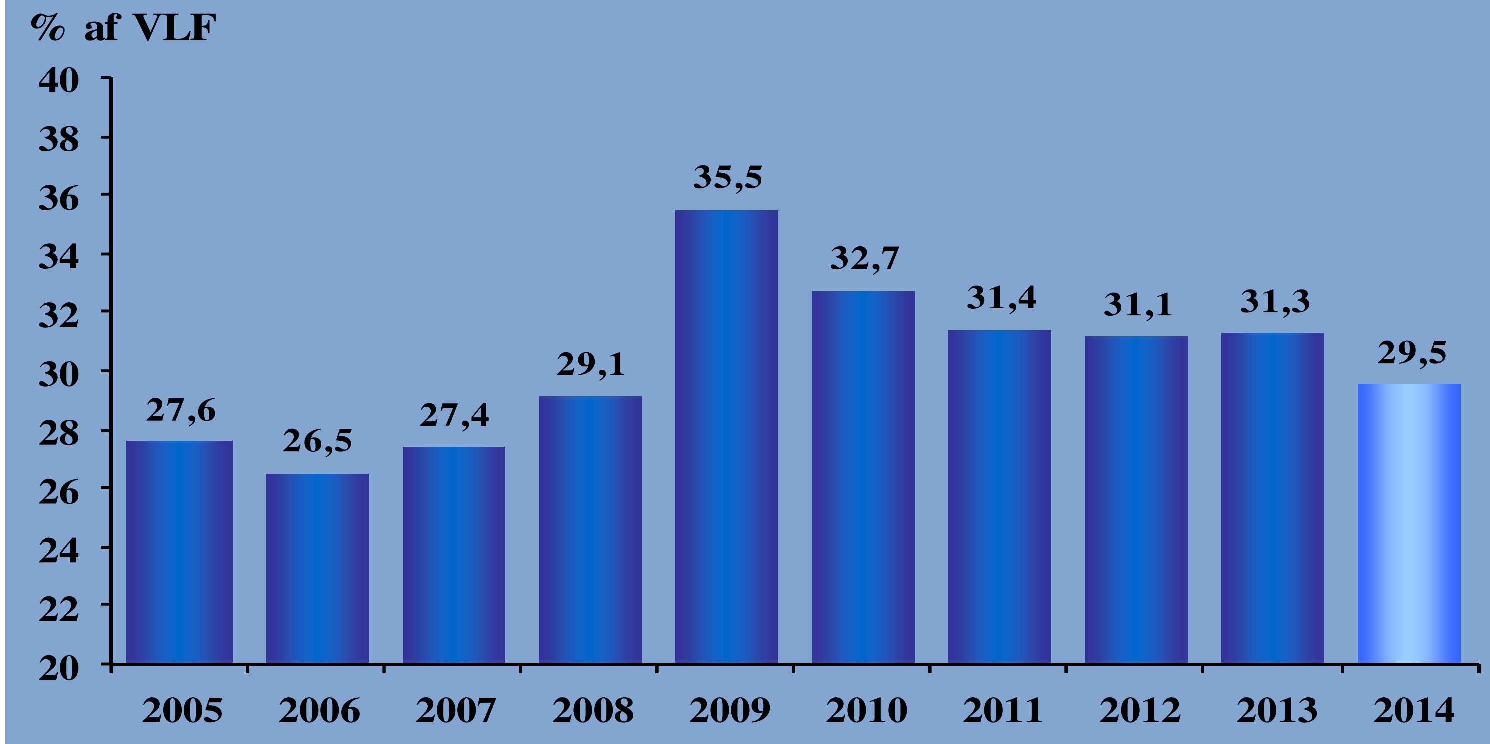

* Óreglulegir liðir undanskildir. Leiðrétt hefur verið fyrir yfirfærslu málefna fatlaðra frá ríki til sveitarfélaga.

2014

Þróun frumútgjalda á föstu verðlagi*

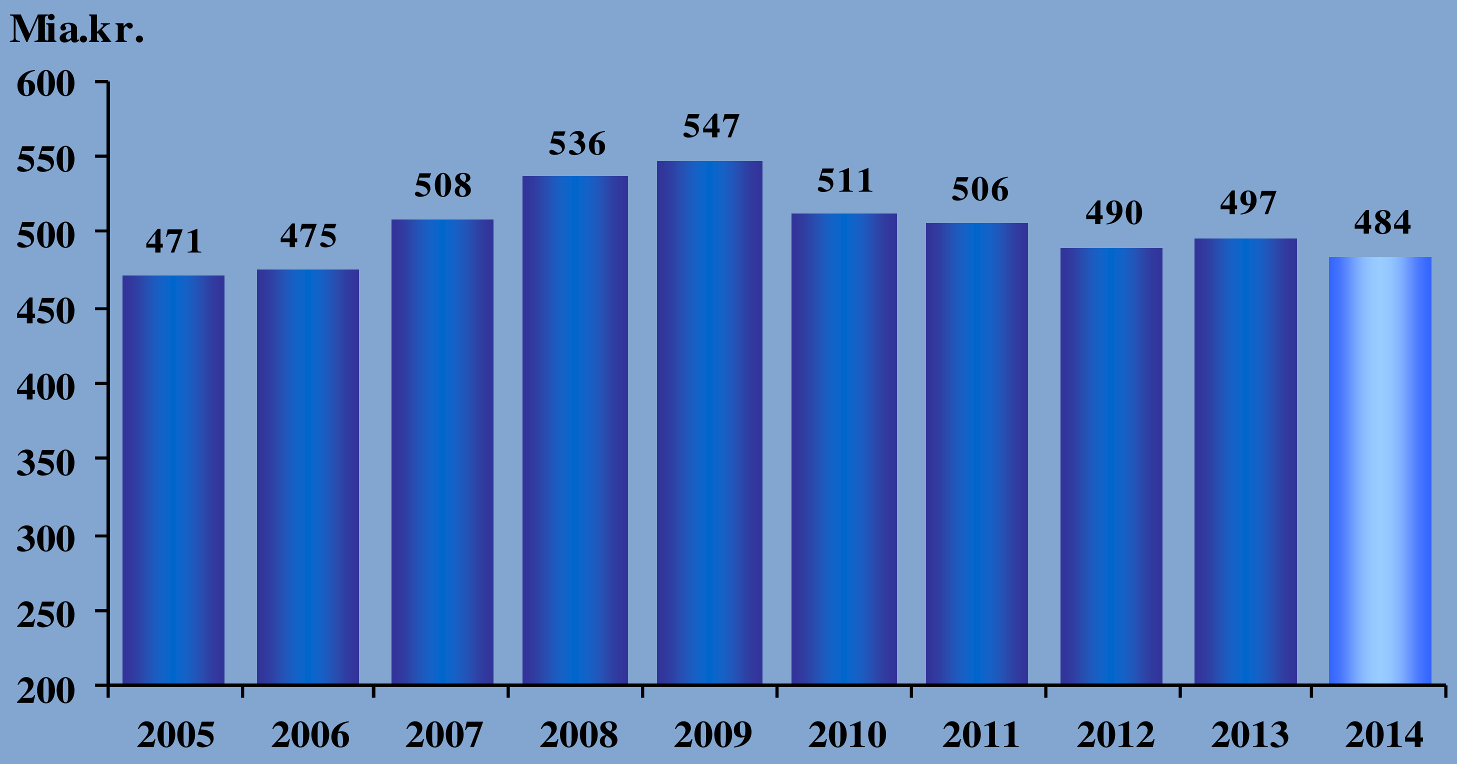

*** Á verðlagi 2014 án vaxtagjalda og óreglulegra liða. Leiðrétt hefur verið fyrir yfirfærslu málefna fatlaðra frá ríki til sveitarfélaga.**

Vaxtagjöld á verðlagi hvers árs

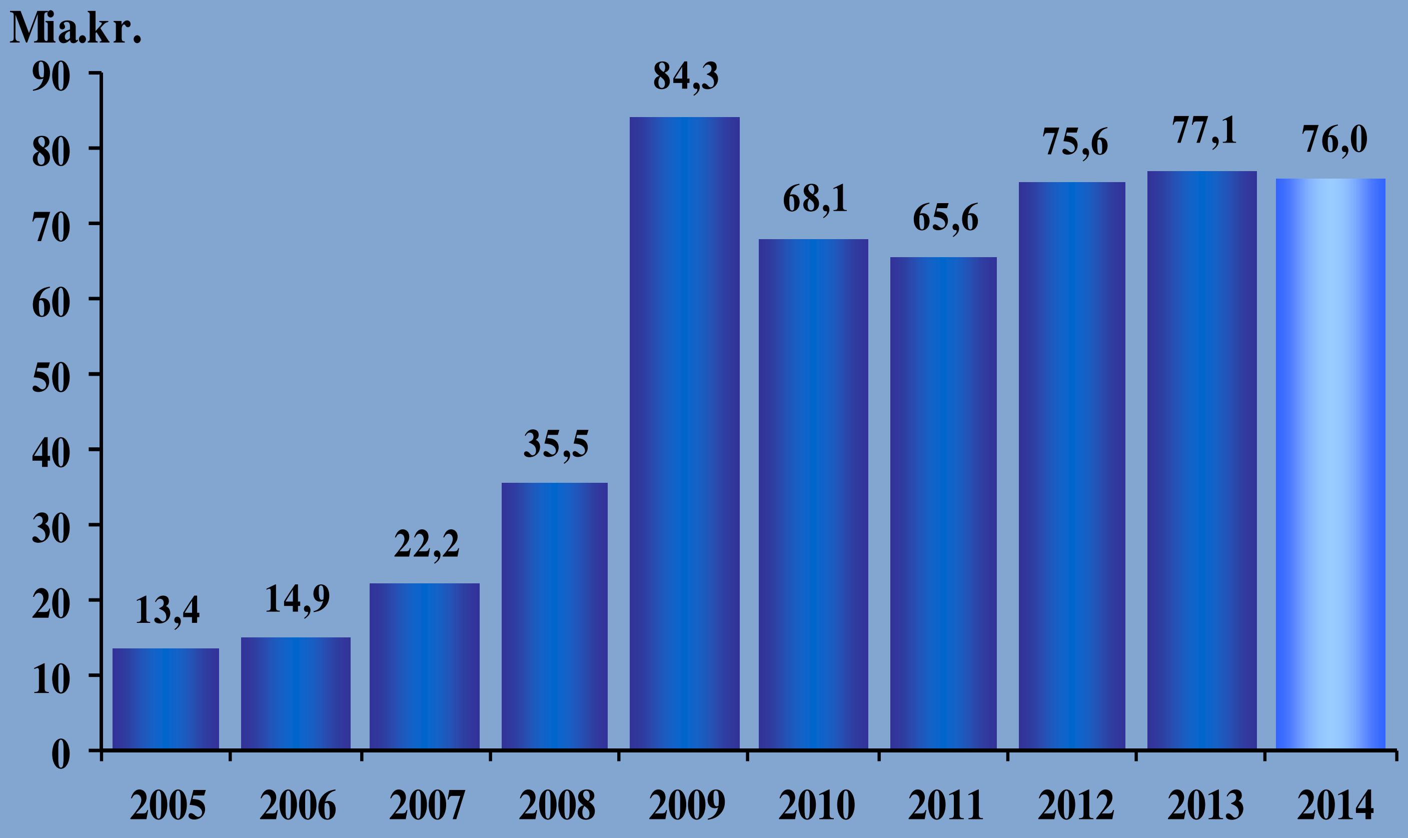

2014

Útgjöld vegna velferðarmála 2005-2014

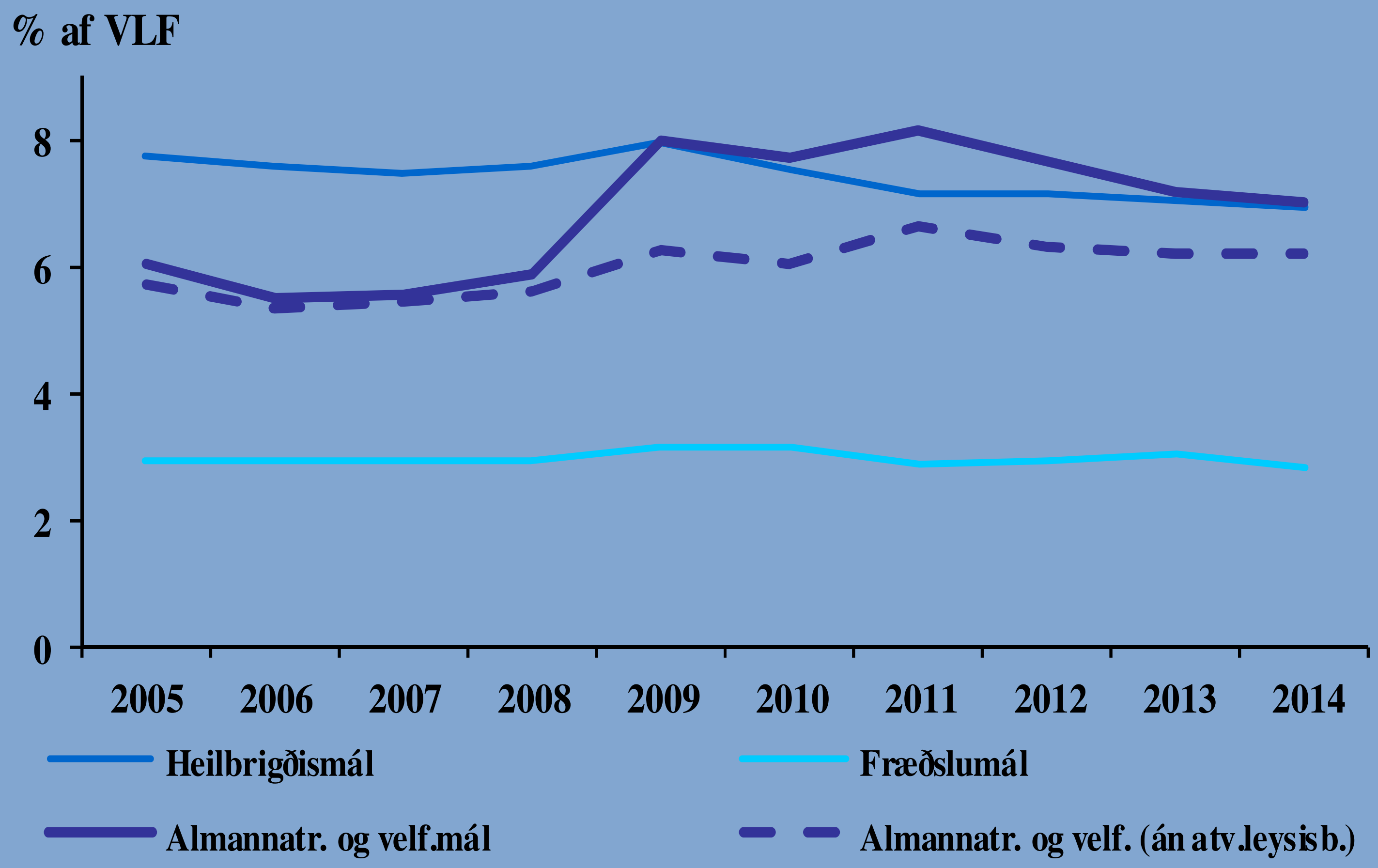

2014

IV.
Tekjuhliðin 2014

Helstu tekjubreytingar frá áætlun 2013

- Frumtekjur eru áætlaðar **567,1 mia.kr.** og aukast um **31,5 mia.kr.** frá áætlun 2013.
- Heildartekjur ríkissjóðs eru áætlaðar **587,6 mia.kr.** og aukast um **31,9 ma.kr.** frá áætlun 2013.

2014

Breyting tekna frá áætlun 2013

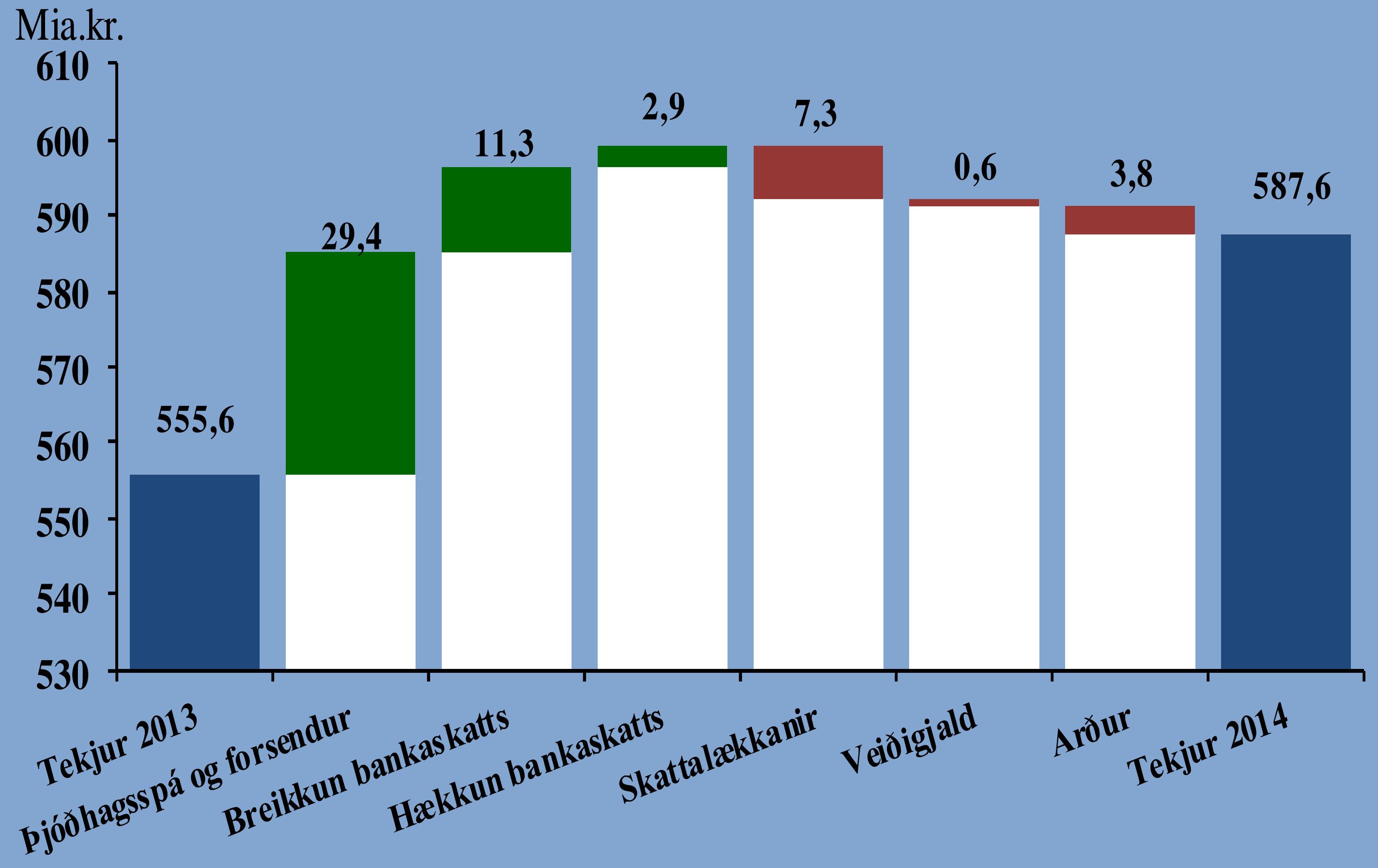

2014

Sértækar tekjuaðgerðir árið 2014

Í milljörðum króna	mia.kr.
Bankaskattur hækkaður og stofn breikkaður (þrotabú)	14,3
Almennur fjársýsluskattur lækkaður í 4,5%	-1,1
Tryggingagjald lækkar um 0,1 prósentustig	-1,0
Tekjuskattur einstaklinga, miðþrep lækkað í 25,0%	-5,0
Frítekjumark vaxtatekna einstakl. hækkað í 125 þús.	
Virðisaukaskattur á bleiur lækkaður í neðra þrep	-0,2
Skattkerfisbreytingar 2014 alls	**6,9**

2014

Þróun samsetningar skatttekna

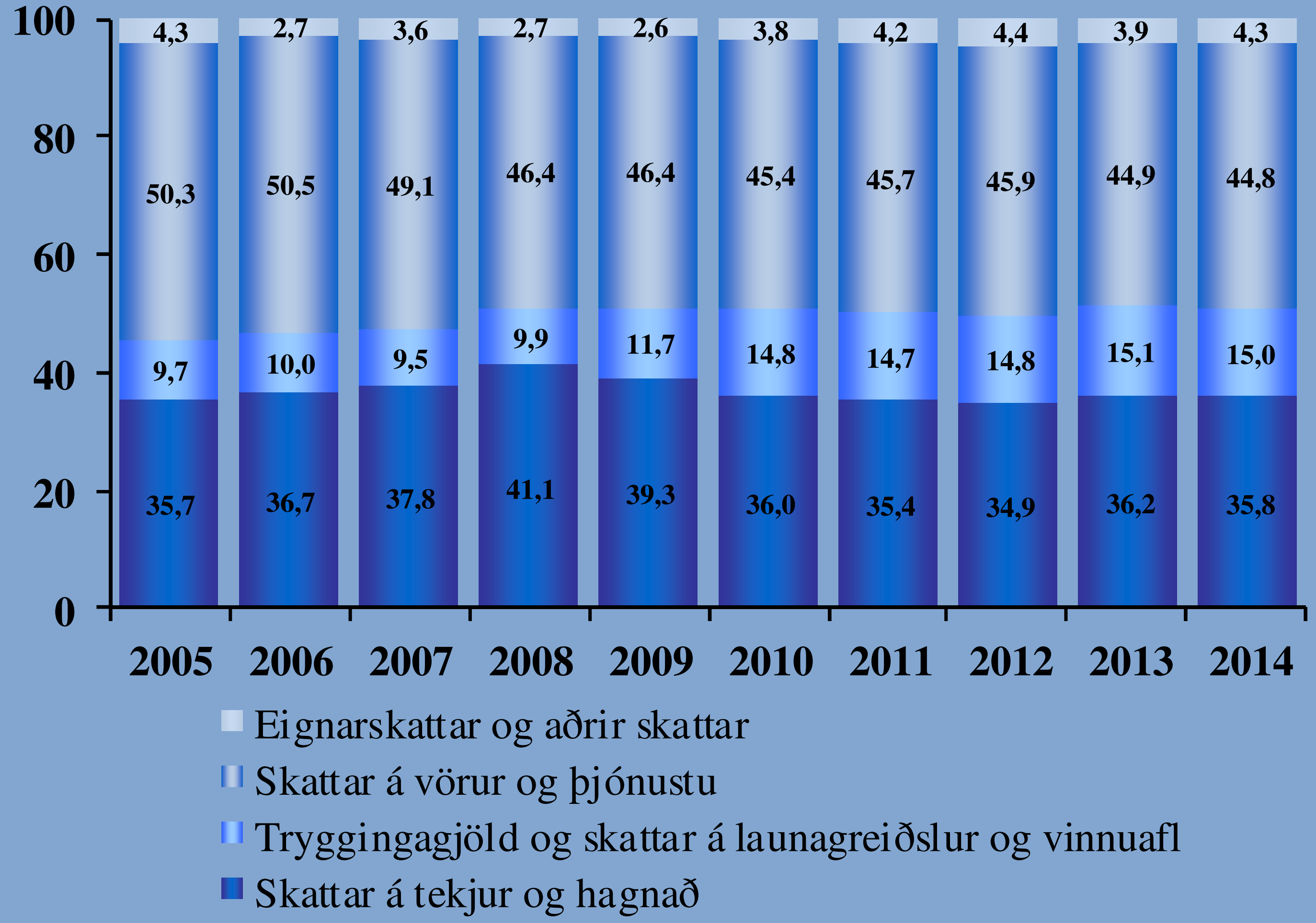

2014